

Milletvekilliği Genel Seçimi Yaklaşırken...

Türkiye hemen her yıl yeni seçim heyecanı yaşıyor. 2010 Anayasa Değişiklikleri Halkoylamasından sonra yapılan 2013 Mahalli İdareler Seçimi, 2014 Cumhurbaşkanı Seçimi ve son olarak da Milletvekilliği Genel Seçimi... Haziran ayının ilk pazar gününde yapılacak genel seçim heyecanı şimdiden başladı. Aday adaylığı için çeşitli görevlerden ayrılanların girdikleri parti içi çatışmalar ve çekişmeler gazete haberlerine yansıdığı gibi sokaklarda, meydanlarda adayların ilanları giderek çoğaldı. Kısaca siyasal hayat, zaten yüksek olan canlılığını daha da arttırdı.

Anayasa'nın 67. maddesinin ilk fıkrasında vatandaşların seçme, seçilme, siyasal faaliyetlerde bulunma hakkına sahip olduğu belirtildikten sonra ikinci fıkrada seçim ilkeleri açıklanmıştır. Buna göre seçimler serbest, genel, eşit ve gizli oy, serbest döküm, tek dereceli olma ilkelerine uygun ve yargı yönetim ve denetimi altında yapılacaktır. Vatandaşlar yurt dışında bulunsalar dahi, yasal önlem ve koşullar çerçevesinde oy kullanabileceklerdir. Bu ilkeler vatandaşların hiçbir baskı ve zorlama altında kalmadan eşit ve tek oya sahip olarak, araçsız ve doğrudan doğruya, servet, eğitim, vergi, cinsiyet ve ırk gibi ayırım ve sınırlamalara uğramadan oy kullanabilmelerini belirtmektedir.1*

Bu ilkelere karşı gene Anayasa'nın 67. maddesinin beşinci fıkrasında seçme hakkını sınırlayıcı unsurlar getirilmiştir. Erler, erbaşlar, taksirli suç dışındaki suçlardan cezaevlerinde infazları yerine getirilen hükümlüler ile kısıtlılar ve kamu hizmetlerinden yasaklılar seçme hakkı çerçevesinde oy kullanamayacaklardır.2*

İlkeleri ve ana kuralları bu şekilde belirlenmiş olan milletvekilliği seçimleri, gene Anayasa'nın 67/5. maddesi gereğince "temsilde adalet ve yönetimde istikrar" amaçları bağdaştırılarak yerine getirilmektedir. Bu amaçlardan temsilde adalet ile toplumdaki değişik görüşler, akımlar, siyasal eğilimler yasama organına gelebilmekte ve böylece ülke yönetimine katılmakta ya da etkili olmaktadır. Yönetimde istikrar ise, yasama organında çoğunluğun oluşturularak ülkeyi yönetecek Bakanlar Kurulunun düzenli bir şekilde kurulabilmesidir. Dolayısı ile bu amaçlar, halkın düşünce ve görüşlerinin tam yansımaları bulması ile Bakanlar Kurulu'nun düzenli işleyişinin sağlanmasını ifade etmektedir.

Seçim sistemlerini düzenleyen kanunlarda bu iki amacın birlikte, dengede tutulması öngörülmektedir. Bu nedenle 1961 Anayasası'ndan bu yana 306 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ve sonra 2839 sayılı ve aynı adı taşıyan kanun yürürlüğe girmiştir. Bu kanunlar uygulandıkları zamanlarda pek çok değişikliklere uğramış ve Anayasa'ya aykırılık iddialarının konusunu oluşturmuştu.

Tartışmaların odak noktası "yüzde 10 barajıdır". 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'nun 23.05.1987 tarihli 3377 Sayılı Kanunla değişikliğe uğrayan 33/1. maddesine göre "Genel seçimlerde ülke genelinde... geçerli oyların %10'unu geçmeyen partiler milletvekili çıkaramazlar..." İşte ülke genelinde öngörülmüş yüzde 10 baraj sürekli eleştiri ve tartışmaların konusu olmaktadır.

Barajın Anayasa'ya aykırılığı ile ilgili iptal davasında Anayasa Mahkemesi aykırılık iddiasını reddetmişti. Yüksek Mahkeme'ye göre: "...sistemimizin doğasından kaynaklanan ve yüzdelerle konulan barajlar... olağandışı ölçülere varmadıkça uygulanabilir, kabul edilebilir ve aykırılığından söz edilemez belirlemelerdir. Yasama organının anayasal çerçeveye bağlı kalarak takdir ettiği sınırlama ve aşırı sayılamayacak düzeydeki baraja rakam ve oran olarak el atmak, yargısal denetimin amacıyla bağdaşmaz. Kaldı ki, yüzde 10'luk baraj yönetimde istikrar ilkesine uygundur ve temsilde adalet ilkesiyle bağdaşmaktadır" 3*

Ülkenin yönetimi ile ilgili seçim sonuçlarına getirilen bu sınırlama Anayasal kuralların önüne büyük bir engel yaratmaktadır. Yüzde 10 barajı, halkın düşünce ve görüşlerinin yasama organına yansımamasını sonuçlamaktadır. Bu olumsuz durum, siyasal hayatın “istikrarı-düzenli devamlılığı” uğruna devam ettirilmektedir. Türkiye’imiz 30 yıldan bu yana Bakanlar Kurulu’nun kurulmasında, işleyişinde düzenli ve sürekli bir devamlılığın var olması gerekliliği karşısında halkımızın düşünce ve görüşlerinin yasamaya yansımadığı bir dönem yaşamaktadır. Anayasa Mahkemesi’nin 6/1/2015 tarihli 2014/8842 Başvuru altı sayılı kararı da mevcut yasal durumu değiştirici bir nitelik taşımamıştır.

Prof. Dr. Köksal Bayraktar

1. Bkz. Bülent Tanör- Necmi Yüzbaşıoğlu, *Türk Anayasa Hukuku*, 3. bs., İstanbul, 2002 s. 212-2

2. Tanör-Yüzbaşıoğlu, 214-2

3. (Bkz) Erdoğan Teziç, *Anayasa Hukuku*, 13.bs., İstanbul, 2009, s.317,318.....Anayasa Mahkemesi Kararı 18/11/1995, E.54/k.5

(Bkz.)Resmi Gazete, 21/11/1995 Mükerrer sayı, s.47-48